

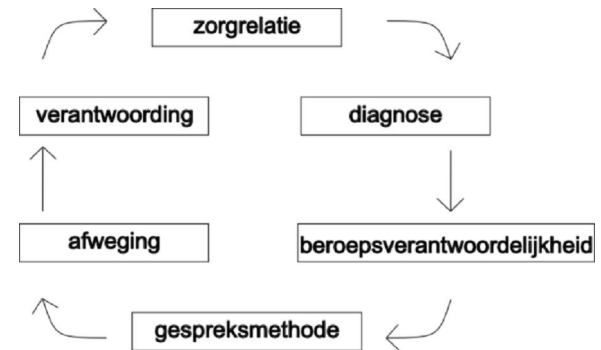
Workshop Ethische dilemma's

Nationaal congres palliatieve zorg
Lunteren, 13 november 2008

Agora 'Ethiek en spirituele zorg', Stichting Agora
H. Jochemsen,
Prof.dr.G.A. Lindeboom Instituut

Het Analysemodel

131108

Workshop Ethische dilemma's

2

De Zorgrelatie

Uitgangspunt van de
zorgverlening. Kernvraag is:

Wat is mijn relatie met deze
patiënt, waarom ben ik in
deze situatie ingeschakeld?

131108

Workshop Ethische dilemma's

3

De Morele Diagnose

- Feitelijke situatie
- **Ethische** vraag

131108

Workshop Ethische dilemma's

4

Beroepsverantwoordelijkheid

- Mijn beroepsverantwoordelijkheid?
- Andere disciplines?

131108

Workshop Ethische dilemma's

5

Gespreksmethode Keuze van geschikte methode

Is de ethische vraag gericht op:

- Houding
- Handeling
- Doel van de situatie?

131108

Workshop Ethische dilemma's

6

Houding - Zorgethiek

Zorg is een proces dat bestaat uit vier met elkaar samenhangende fasen (Tronto). Bij elke fase hoort een morele kwaliteit, ofwel deugd.

- **Fase 1: zorg begint met zorg zien;** ergens om geven, oog hebben voor zorgbehoeften.
De deugd die bij deze fase hoort is **betrokkenheid**, niet onverschillig
- **Fase 2: zorg dragen voor;** er moet een passend antwoord gevonden worden op de vraag naar zorg.
De deugd die bij deze fase hoort is **verantwoordelijkheid**.
- **Fase 3: concrete zorgverlening,** op een deskundige manier.
De deugd is hier **competentie** (het verlenen van de juiste zorg)
- **Fase 4: zorg ontvangen.** De zorgontvanger antwoordt op zorg.
De deugd is hier **wederzijdse ontvankelijkheid**.

131108

Workshop Ethische dilemma's

7

Handeling - Plichtethiek

- **Bepalend voor het handelen is het morele gebod. Een goed besluit is een besluit dat het meest overeenstemt met een moreel principe dat behoort tot de professionele standaard. Om de juiste handeling te bepalen gebruikt men wel een stappenplan (Utrechtse methode en Ten Wolde).**
- **Stap 1: Het probleem identificeren**
  - ◆ beschrijving van de situatie en ethische vraag
  - ◆ overzicht krijgen van de relevante informatie
- **Stap 2: Het probleem analyseren**
  - ◆ benoemen van de geldende normen en plichten van betrokkenen
  - ◆ eventuele tegenstellingen/conflict van plichten benoemen
  - ◆ vaststellen wie de beslissing moet(en) nemen
- **Stap 3: Besluiten ontwikkelen**
  - ◆ Wat is gewicht van elk argument/overweging en welke handelingsmogelijkheid verdient in dit geval de voorkeur?
  - ◆ mogelijke gedragslijnen met realiseringen van plichten/normen inventariseren en uitwerken
- **Stap 4: Een keuze maken**
  - ◆ gedragslijnen afwegen en toetsen
  - ◆ een gedragslijn kiezen en bijbehorende uitvoeringsbesluiten nemen
  - ◆ keuze implementeren en rapporteren

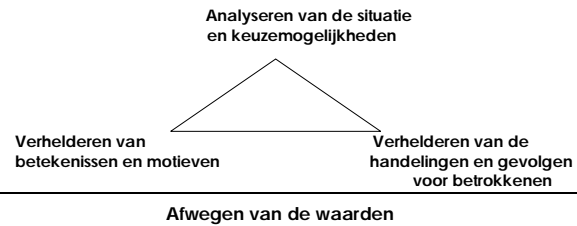
131108

Workshop Ethische dilemma's

8

Situatie - Doelethiek

Het is ook mogelijk dat de morele vraag moet worden gesteld vanuit de *context*, dat wil zeggen, het effect of oogmerk van het handelen. Wat betekenen de verschillende gevolgen voor diverse betrokkenen, en hoe krijgen we daar zicht op? (Gastmans en Dierckx de Casterlé)

Afweging

Er moet worden afgewogen wat het beste antwoord/handewijze is in de gegeven situatie.

- Wat is de best mogelijke handelwijze binnen de gegeven omstandigheden en voorwaarden?
- Wat is het meest realistische antwoord op deze situatie, gezien vanuit mijn eigen mogelijkheden en vanuit de situatie?

Verantwoording

- Is de ethische vraag voldoende beantwoord?
- Zijn alle belangrijke factoren aan bod gekomen?
- Kan ik de gekozen uitkomst verantwoorden?

